
Korupce v akademické obci

Korupce v akademické obci

LIDOVÉ NOVINY

20.6.2011, Lidové noviny, strana 18, Názory, RICHARD QUANDT

Je těžké strávit tolik let jako já v akademických kruzích, aniž by si člověk všiml, že korupce kvete i na univerzitách. V akademickém prostředí existuje několik základních druhů korupčního chování, jako jsou opisování a další formy podvádění při zkouškách, podvádění při psaní vědecké práce, falšování diplomů a oprávnění, finanční a administrativní podvody a podvody během sportovních klání.

Jak jsem zjistil v rámci diskusí o tomto fenoménu se svým přítelem a kolegou z CERGE-EI Randym Filerem, v České republice se v nedávné době vyskytl jeden z nejvíce omračujících příkladů finančního a administrativního podvodu, jenž se stal na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni, v rámci něčeho, co by se dalo nazvat program „tituly za peníze“.

Ačkoliv v současné době neexistuje přehled tohoto jednání napříč zeměmi, najde se mnoho ústně tradovaných důkazů o tom, že podvádění při testech a ve výzkumu se děje úplně všude. Finanční a administrativní podvody, zejména podplácení, se vyskytují především ve střední a východní Evropě, zatímco sportovní podvody jsou doménou Spojených států.

Plagiátorství a plagiátoři Plagiátorství je přestupek jedinců, při kterém dojde ke krádeži něčích slov či myšlenek bez náležitého ocitování či přiznání. Většina lidí, překvapivě ale ne všichni, uznává, že autor je povinen zmínit, pokud používá cizí slova nebo myšlenky. Za dostatečné se obvykle považuje dát text do uvozovek a v poznámce pod čarou zmínit, odkud zmíněný text pochází.

Existují dvě skupiny lidí, kteří s tímto principem nesouhlasí a tvrdí, že není nic špatného na tom, používat cizí myšlenky bez náležité citace. V první skupině jsou zastánci filozofického postmodernismu, podle kterých neexistuje něco jako pevný a neměnitelný text, stejně jako neexistuje původní autor. Vše se stále mění a nic není originální, vše podléhá relativismu a je společensky konstruováno. Do druhé skupiny patří lidé z určitých společností a kultur, jako jsou podle Susan H. McLeodové některé společnosti na Středním východě, v Asii a v Africe, kde lidé často překvapuje, že by mohli mít své „vlastní“ myšlenky. Dokonce i v západních kulturách je zájem o problematiku plagiátorství poměrně novou záležitostí a přístupy se velmi liší. O francouzském vzdělávacím systému se například traduje, že plagiátorství nepotlačuje, ale může ho často i podporovat.

Přinejmenším v anglofonním světě je ale plagiátorství považováno za špatné. Skutečný autor kvůli plagiátorství přijde o zasloužené uznání, zatímco plagiátor může získat nezasloužené výhody. Je udivující, že plagiátoři nejsou za své přečiny potrestáni tak, jak by se dalo předpokládat. V některých případech plagiátorství sice došlo ke snížení akademické hodnosti či přímo k vyloučení z univerzity, popřípadě plagiátoři museli poškozené finančně odškodnit, obecně však většinou dojde k tomu, že se na přestupek za několik let zapomene. V posledních letech dostali bojovníci proti plagiátorství neocenitelnou pomoc v podobě počítačových programů, které obsahují rozsáhlé databáze textů, a jsou tak schopné identifikovat známé „Ctrl+C, Ctrl+V“ metody psaní prací.

Celkově je plagiátorství častější v humanitních a sociálních vědách než v technických oborech. V technických oborech se výsledky šíří mnohem rychleji a v určitém smyslu ztrácejí svou aktuálnost: nikdo soudný by neopisoval

výsledky z 30 let starých učebnic fyziky. Oproti tomu v humanitních oborech se poznatky šíří pomaleji a zůstávají platné mnoho let, přičemž jsou známy případy plagiátorství z textů starých více než 80 let.

Neexistující fakta Podvody ve výzkumu zahrnují věci jako vymyšlení neexistujících faktů nebo potlačování nepohodlných faktů odporujících tomu, co chtěl autor původně ukázat. Na rozdíl od plagiátorství je tento druh akademické korupce mnohem rozšířenější v technických oborech. Důvody jsou dva: zaprvé, na rozdíl od humanitních oborů, kde „data“ jsou většinou veřejně dostupná a v zásadě přístupná všem, potřebují technické obory pro získání dat často laboratorní vybavení, ke kterému se každý nedostane. Zadruhé, technologie podporuje podvody v technických disciplínách, protože je snadné využít počítačové programy k vytvoření smyšlených odpovědí na výpočty nebo se dají zmanipulovat jiné vizuální důkazy. Vědci se často snaží zopakovat výsledky jiných akademiků a tím potvrdit jejich validitu, což stejně jako recenzované odborné časopisy slouží jako částečná ochrana proti podobným podvodům. Žádný z těchto dvou obranných mechanismů není bohužel stoprocentní. Opakování již dosažených výsledků se nedostává náležitého ocenění a proces kontroly v odborných časopisech je z důvodů časové vytíženosti akademiků často povrchní a nespolehlivý.

Proč vlastně lidé páchají podvody při výzkumu a dopouštějí se plagiátorství? Především kvůli plagiátorovým vlastním zájmům a nenasytnosti. Plagiátorství může podvodníkovi ušetřit čas a zvýšit jeho publikační aktivitu, čímž se zrychlí jeho akademický postup (do okamžiku, než se na podvody přijde). Výsledky výzkumu jsou výstupem vědeckých oddělení a nelze bez nich získat granty a vybudovat si odbornou reputaci. Mnoho mladých výzkumníků svedlo své vědecké podvody na tlak ze strany vedoucích oddělení, aby vyprodukovali výsledky. Samozřejmě můžeme poukázat na to, že se přepočítali, že podvod byl odhalen a jim to ve výsledku uškodilo. V krátkodobém horizontu ale u nich výhody předčily pozdější trest. Co s tím?

Jsou jen dva faktory, jak lze akademické prostředí účinně bránit před podvodníky. První z nich je fakt, za který musíme být neskonale vděční, a to, že podvodníci a plagiátoři jsou většinou neuvěřitelně hloupí. Co se týče plagiátorství, tak často kradou cizí texty doslova, čímž je jejich odhalení a usvědčení z přečinu mnohem jednodušší. V případě přepisování textu bychom mohli často nabýt jen podezření a samotné usvědčení by bylo mnohem těžší. Mnoho profesorů se setkala s tím, že v pracích svých studentů objevili po několika těžce napsaných odstavcích hladký text s jasně formulovanými myšlenkami uzavřený opět těžkopádným textem. Těžko může hledat profesor jasnější signál, že se děje něco špatného.

Ve vědě se falšované výsledky často objevují u neuvěřitelných objevů jako například odhalení, že modlitba zvyšuje pravděpodobnost toho, že oplodnění ve zkumavce bude úspěšné. Druhý faktor je zvýšená snaha univerzit o výuku etiky při výzkumu pro studenty i vyučující. Mnoho univerzit v Severní Americe nyní má na svých webových stránkách obsáhlé články o plagiátorství, a student už se tedy nemůže dále vymlouvat, že „nevěděl, že se to nesmí“. Akademické instituce se hlásí k ideám akademické cti a transparentnosti. Nyní je nejvyšší čas, aby vryly tyto myšlenky do svých zaměstnanců a studentů. Technologická bitva mezi podvodníky a strážci poctivosti bude probíhat v neztenčené míře. Není pochyb o tom, že podvodníci budou o krok napřed. Nevíme, jestli kombinace stále lepších protiopatření, pozeňnané hlouposti samotných podvodů a zesílené výuky akademické etiky bude stačit, ale o to více nesmíme polevit ve své snaze s akademickou korupcí něco dělat.